

Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Y Pwyllgor Cydraddoldeb, Llywodraeth leol a Chymunedau

National Assembly for Wales

Equality, Local Government and Communities Committee

Kirsty Williams AC
Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg
Llywodraeth Cymru

7 Hydref 2016

Annwyl Kirsty,

Mae'r Pwyllgor Cydraddoldeb, Llywodraeth Leol a Chymunedau wrthi'n cynnal gwaith craffu ôl-ddeddfu ar Ddeddf Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (Cymru) 2015 (y Ddeddf). Amgaeaf y cylch gorchwyl y mae'r Pwyllgor wedi cytuno arno. Yn rhan o'r gwaith hwn, byddwn yn ailystyried addysg ar berthnasoedd iach, gan gynnwys a oes digon yn cael ei wneud mewn lleoliadau addysg i sicrhau y datblygir dull trwy'r ysgol gyfan o herio trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol.

Efallai y cofiwch fod llawer o drafod wedi bod, yn ystod hynt y Bil Trais ar Sail Rhywedd, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (a arweiniodd at y Ddeddf), ynglŷn â'r cwestiwn a ddylai'r Bil wneud darpariaeth ar gyfer addysg orfodol ar berthnasoedd iach. Ym marn y Gweinidog Gwasanaethau Cyhoeddus ar y pryd, nid oedd darpariaeth o'r fath yn angenrheidiol o ystyried y byddai cynigion a gyflwynwyd gan yr Athro Donaldson yn dilyn ei adolygiad o'r Cwricwlwm Cenedlaethol, pe byddent yn cael eu derbyn, yn arwain at gynnwys perthnasoedd iach mewn unrhyw gwricwlwm newydd a fyddai'n cael ei ddatblygu. Rhoddodd y Gweinidog ymrwymiad y byddai ef a'r Gweinidog Addysg a Sgiliau ar y pryd yn gweithio gyda'r sector trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol i archwilio sut y gallai gyfrannu at ddatblygu'r gwaith hwn. Rydym yn deall bod gwaith ar y gweill erbyn hyn i ddatblygu cwricwlwm newydd a bod y Rhwydwaith Ysgolion Arloesi wedi'i sefydlu.

Mae'r rhai a ymatebodd i ymgynghoriad y Pwyllgor wedi codi pryderon ynghylch dull Llywodraeth Cymru, ar hyn o bryd ac yn y dyfodol, o ymdrin ag addysg ar berthnasoedd iach. Mae'r rhain yn ymwneud yn bennaf â'r ffaith nad yw'r canllawiau'n rhai gorfodol (yn enwedig o gofio mai'r cynnig yn y [Papur Gwyn gwreiddiol ar y ddeddfwriaeth](#) oedd

sicrhau bod addysg ar berthnasoedd iach yn cael ei chyflwyno ym mhob ysgol), yn ogystal ag anghysondeb rhwng sefydliadau, a dryswch ynghylch y ddyletswydd ar awdurdodau lleol i gyflwyno adroddiad ar y modd y mae ysgolion yn gweithredu'r canllawiau.

Cyhoeddwyd y [Canllaw Arferion Da: Dull Addysg Gyfan o fynd i'r afael â Thrais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol yng Nghymru](#) (a ddatblygwyd ar y cyd â Chymorth i Fenywod Cymru) ym mis Hydref 2015. Roedd y Ddeddf yn rhoi ddyletswydd ar awdurdodau lleol i gyflwyno adroddiad ar sut y maent yn mynd i'r afael â thrais ar sail rhywedd, cam-drin domestig a thrais rhywiol yn eu sefydliadau addysgol, gan gynnwys drwy addysg rhyw.

Er mwyn cynorthwyo'r Pwyllgor yn ei waith, byddem yn croesawu tystiolaeth gennych chi ynglŷn â'r canlynol:

- A fydd addysg am berthnasoedd iach yn cael ei chynnwys yn y maes dysgu a phrofiad 'iechyd a lles' a gynigir gan yr Athro Donaldson? Os na, a fydd yn cael ei chynnwys yn unrhyw un o'r pum maes arall?
- Sut mae'r 120 o Ysgolion Arloesi (sydd wedi cael y dasg o ddatblygu'r cwricwlwm newydd) yn rhoi'r Canllaw Arferion Da ar waith?
- Pryd y bydd awdurdodau lleol yn dechrau cyflwyno adroddiadau ar y modd y mae ysgolion yn gweithredu'r Canllaw Arferion Da?
- Sut bydd Llywodraeth Cymru yn sicrhau bod addysg ar berthnasoedd iach yn gyson rhwng sefydliadau ac yn briodol i oed y disgyblion?
- Pryd y bydd adolygiad thematig Estyn ar drais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol yn cael ei gynnal?
- A ddylai pob sefydliad addysg fod wedi gweithredu'r Canllaw Arferion Da erbyn rhyw ddyddiad targed penodol?
- Sut y bwriedir monitro pa mor effeithiol yw addysg ar berthnasoedd iach?
- Sut bydd y materion hyn yn cael sylw mewn sefydliadau addysg bellach ac addysg uwch?

Bydd y Pwyllgor yn cwblhau ei waith casglu tystiolaeth ar 19 Hydref, pan fydd yn clywed gan Carl Sargeant AC, Ysgrifennydd y Cabinet dros Gymunedau a Phlant, sydd â chyfrifoldeb cyffredinol dros gam-drin domestig, trais ar sail rhywedd a thrais rhywiol. Byddai'n ddefnyddiol pe gallech ymateb cyn gynted ag y bo'n ymarferol ac mor agos at y dyddiad hwn â phosibl.

Rwyf hefyd yn anfon copi o'r llythyr hwn at Lynne Neagle AC, Cadeirydd y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg, er gwybodaeth.

Cofion cynnes

A handwritten signature in black ink that reads "John". The letter 'J' is large and stylized, with a long horizontal stroke extending to the left.

John Griffiths AC / AM
Cadeirydd / Chair

Y Pwyllgor Cydraddoldeb, Llywodraeth Leol a Chymunedau Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Gwaith craffu ar ôl deddfu ar Ddeddf Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (Cymru) 2015

Bydd y Pwyllgor yn edrych ar y cynnydd a wnaed o ran gweithredu darpariaethau'r Ddeddf a'i effaith hyd yma. Yn benodol, bydd y Pwyllgor yn ystyried:

- I ba raddau y mae'r dull o fynd i'r afael â thrais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol yn gwella o ganlyniad i'r rhwymedigaethau yn y Ddeddf?
- Beth yw'r dulliau mwyaf effeithiol o gasglu safbwyntiau a phrofiadau goroeswyr? A oes trefniadau ar waith i gasglu'r profiadau hyn, ac i ba raddau y caiff y wybodaeth ei defnyddio i helpu fel sail i weithredu darpariaethau'r Ddeddf?
- A yw'r rhai sy'n goroesi camdriniaeth yn dechrau profi ymatebion gwell gan awdurdodau cyhoeddus o ganlyniad i'r Ddeddf, yn enwedig y rhai sydd angen gwasanaethau arbenigol?
- A oes gan y Cynghorydd Cenedlaethol ddigon o bŵer ac annibyniaeth ar Lywodraeth Cymru i sicrhau bod y Ddeddf yn cael ei gweithredu?
- I ba raddau y mae'r canllaw arfer da i berthnasau iach yn dylanwadu'n llwyddiannus ar y gwaith o ddatblygu dull ysgol gyfan i herio trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol?